

ข้อเสนอของประเทศอินเดียและแอฟริกาใต้ต่อองค์การการค้าโลก (WTO)

เพื่อขอผ่อนผันความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับเชื้อโควิด-19

คำถามคำตอบ

อัปเดตวันที่ 18 พฤศจิกายน 2563

ความเป็นมา

เมื่อวันที่ 2 ตุลาคมที่ผ่านมา ประเทศอินเดียและแอฟริกาใต้ได้มีการขับเคลื่อนครั้งประวัติศาสตร์ ด้วยการยื่นขอให้องค์การการค้าโลก (WTO) อนุญาตให้ประเทศต่างๆ สามารถเลือกที่จะไม่อนุมัติหรือบังคับใช้สิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ สำหรับยา วัคซีน ชุดตรวจ และเทคโนโลยีอื่นๆ เกี่ยวกับเชื้อโควิด-19 ตลอดระยะเวลาการระบาดทั่วโลก จนกว่าจะเกิดภูมิคุ้มกันกลุ่มในระดับโลก

เอกสารสรุปนี้มุ่งที่จะให้รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับก้าวสำคัญนี้ รวมถึงคำถามคำตอบ ภาพรวมผลกระทบของทรัพย์สินทางปัญญาต่อการเข้าถึงยา วัคซีน และชุดตรวจ กรณีศึกษา 3 เรื่องเพื่อศึกษาอุปสรรคจากทรัพย์สินทางปัญญาในประเด็นเชื้อโควิด-19 และตัวอย่างการผ่อนผันบทบัญญัติภายใต้ข้อตกลง TRIPS ด้วยมาตรา IX ที่เคยได้รับความเห็นชอบมาแล้วในอดีต

1. ข้อเสนอมีเนื้อหาว่าอย่างไร

เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2563 ประเทศแอฟริกาใต้และอินเดียได้ร่วมยื่นหนังสือต่อสภา TRIPS ของ WTO โดยใช้ชื่อว่า “ขอผ่อนผันต่อบทบัญญัติของข้อตกลง TRIPS บางประการเพื่อป้องกัน ควบคุม และรักษาเชื้อโควิด-19”

ข้อเสนอนี้ขอให้สมาชิก WTO ได้รับการผ่อนผันให้ไม่ต้องปฏิบัติ นำมาใช้ หรือบังคับใช้พันธกรณีบางประการต่อผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเชื้อโควิด-19 ภายใต้ส่วนที่ 1 (ลิขสิทธิ์และสิทธิอื่นๆที่เกี่ยวข้อง), 4 (การออกแบบทางอุตสาหกรรม), 5 (สิทธิบัตร), 7 (ความคุ้มครองข้อมูลที่ไม่เปิดเผยสาธารณะ) ของบรรพที่สองของข้อตกลง TRIPS

ขอผ่อนผันที่เสนอนี้เกี่ยวข้องกับเชื้อโควิด-19 เท่านั้น ไม่ได้เป็นการเสนอให้ผ่อนผันพันธกรณีเกี่ยวกับ TRIPS ทั้งหมด หรือขอให้ผ่อนผันเกินกว่าที่จำเป็นในการป้องกัน ควบคุม และรักษาเชื้อโควิด-19

2. ถ้าการผ่อนผันนี้ได้รับความเห็นชอบ จะมีความหมายอย่างไร

ถ้าขอผ่อนผันนี้ได้รับความเห็นชอบ ก็จะทำให้ประเทศต่างๆ ที่เป็นสมาชิก WTO สามารถเลือกที่จะไม่อนุมัติหรือบังคับใช้สิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาอื่นๆ ที่เกี่ยวกับยา วัคซีน ชุดตรวจ และเทคโนโลยีอื่นๆ สำหรับเชื้อโควิด-19 รวมถึงหน้ากากและเครื่องช่วยหายใจ ตลอดช่วงการระบาดทั่วโลกของเชื้อโควิด-19 ซึ่งจะช่วยให้ประเทศต่างๆ มีช่องว่างทางนโยบายที่จำเป็นสำหรับการร่วมมือวิจัยและพัฒนา ผลิต เพิ่มกำลัง และจัดส่งเวชภัณฑ์ต่างๆ สำหรับเชื้อโควิด-19

3. ทำไมขอผ่อนผันนี้จึงมีความสำคัญในช่วงเวลานี้ของการระบาด

รัฐบาลทุกประเทศต่างก็ประสบความท้าทายในการเข้าถึงยา วัคซีน ชุดตรวจ และผลิตภัณฑ์จำเป็นที่ได้ผล อย่างทันเวลาที่

เพียงพอ และราคาไม่แพงเกินไป แต่สถานการณ์ปัจจุบันยังมีความท้าทายเป็นพิเศษต่อประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากที่มีข้อจำกัดในการพัฒนาและเพิ่มความสามารถในการผลิต เนื่องจากถูกจำกัดด้วยความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ในสถานการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนครั้งนี้ มีจำเป็นที่ทุกคนต้องสามารถใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ความรู้ เทคโนโลยี และข้อมูลด้านเทคโนโลยีสุขภาพสำหรับเชื้อโควิด-19 เพื่อให้ประเทศหรือผู้ผลิตที่มีศักยภาพทั่วโลกสามารถผลิตและจัดส่งเวชภัณฑ์เหล่านี้ได้อย่างอิสระ ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้ รัฐบาลต่างๆ จึงมีหน้าที่รับผิดชอบที่จะแก้ไขอุปสรรคด้านทรัพย์สินทางปัญญาและเทคโนโลยีร่วมกัน

นับตั้งแต่เริ่มมีการระบาดเป็นต้นมา บริษัทต่างๆ ยังคงใช้แนวทางดำเนินธุรกิจเหมือนปกติ โดยทั้งควบคุมสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาของตนอย่างเข้มงวด ทำข้อตกลงผูกขาดเชิงพาณิชย์อย่างลับๆ และกีดกันประเทศที่ได้รับผลกระทบจากเชื้อโควิด-19 อย่างรุนแรงออกไป อุตสาหกรรมยาเลือกที่จะไม่เข้าร่วมกลุ่ม C-TAP (COVID-19 Technology Access Pool) ขององค์การอนามัยโลกที่มุ่งส่งเสริมการแบ่งปันถ่ายทอดทรัพย์สินทางปัญญา เทคโนโลยี และข้อมูลอย่างสมัครใจเพื่อสนับสนุนการแบ่งปันและเพิ่มกำลังการผลิตและจัดส่งเทคโนโลยีสุขภาพสำหรับเชื้อโควิด-19 ในระดับโลก

บริษัท Gilead ซึ่งได้รับเงินสาธารณะสนับสนุนอย่างน้อย 70.5 ล้านดอลลาร์ ในการพัฒนายา remdesivir ซึ่งเป็นหนึ่งในยาที่เป็นความหวังในการรักษาเชื้อโควิด-19 กลับเซ็นสัญญาทวิภาคีลับๆ กับบริษัทผลิตยาเจนริกไม่กี่เจ้า และกีดกันประชากรโลกเกือบครึ่งหนึ่งออกไปเพราะไม่อยู่ในอาณาเขตประเทศที่ได้รับอนุญาต

การกระทำเช่นนี้โดยบริษัทต่างๆ แสดงให้เห็นว่า การหวังพึ่งสิทธิผูกขาดและรอให้บริษัทยาสมัครใจนั้นไม่ใช่ทางแก้การระบาดระดับโลก รัฐบาลต่างๆ ควรเป็นผู้ขับเคลื่อนและปฏิบัติตามพันธกรณีหลักของตนในการคุ้มครองสุขภาพของประชาชนและรับประกันการเข้าถึงยาสำหรับทุกคน ข้อเสนอผ่อนผันของประเทศไทยและแอฟริกาใต้ถือเป็นโอกาสสำคัญของรัฐบาลต่างๆ ที่จะร่วมกันยับยั้งเพื่อสุขภาพของประชาชน สร้างความสามัคคีระดับโลก และการเข้าถึงอย่างเท่าเทียม เพราะเป็นขั้นตอนที่เป็นรูปธรรมระดับนานาชาติ ที่สามารถใช้เป็นทางแก้อัตโนมัติและฉุกเฉินร่วมกันเพื่อเอาชนะข้อท้าทายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาและเทคโนโลยี

4. เราารู้ได้อย่างไรว่าการเอาชนะการผูกขาดทรัพย์สินทางปัญญาจะสามารถช่วยให้เข้าถึงเวชภัณฑ์ได้มากขึ้น มีบทเรียนจากอดีตอะไรบ้าง

เมื่อ 20 ปีก่อน ยาฉีดอกเทเลสตามซานที่ใช้รักษาเอชไอวีมีราคามากกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี เนื่องมาจากการผูกขาดสิทธิบัตร คนจำนวนมากทั่วโลกถูกปล่อยให้เสียชีวิตเพราะไม่สามารถจ่ายค่ายาที่บริษัทยาตั้งไว้สูงลิ่วได้ ดังนั้น ในประเทศแอฟริกาใต้และหลายประเทศทั่วโลกจึงเกิดขบวนการรณรงค์เพื่อการเข้าถึงยา ที่มีนักกิจกรรมทั้งที่เป็นผู้ป่วย ภาคประชาสังคม และกลุ่มผู้สนับสนุนสิทธิด้านสุขภาพ ลุกขึ้นต่อสู้กับอุตสาหกรรมยาและความเฉยเมยของรัฐบาลเพื่อให้ยาต้านเอชไอวีสามารถไปถึงมือผู้ป่วยให้มีชีวิตรอดได้

ขบวนการต่อสู้นี้ประสบผลสำเร็จ โดยสามารถเอาชนะการผูกขาดของบริษัทยา และกระตุ้นให้เกิดการผลิตและแข่งขันจากยาเจนริก ทำให้ราคาขายต้านไวรัสลดลง 99% ภายในสิบปีต่อมา และปูทางไปสู่การเพิ่มการรักษาผู้อยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวีจนมีจำนวนถึง [25 ล้านคนในปี 2019](#)

สถานการณ์เชื้อโควิด-19 ในปัจจุบันก็มีความคล้ายคลึงกัน ในขณะที่ประเทศต่างๆ ตื่นรนเพื่อเข้าถึงเวชภัณฑ์เพื่อรับมือกับการระบาด เราก็ยังเห็นอุตสาหกรรมยาใช้แนวทางทำธุรกิจเหมือนปกติเช่นเดิม ถ้าข้อเสนอผ่อนผันข้อตกลง TRIPS นี้ได้รับการเห็นชอบ ก็จะเป็นการส่งสัญญาณจุดหักเหในการรับมือกับการระบาดของเชื้อโควิด-19 ไปยังประเทศต่างๆ และนำไปสู่การ

เข้าถึงเวชภัณฑ์และเทคโนโลยีเชื้อโควิด-19 ที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน

5. มีคนพูดว่าทรัพย์สินทางปัญญาไม่ใช่ปัญหาต่อเวชภัณฑ์สำหรับเชื้อโควิด-19 ถ้าเป็นความจริง ทำไมจึงต้องมีข้อผ่อนผันอีก

เราไม่เห็นด้วยกับข้อกล่าวอ้างนี้ ทั้งประสบการณ์ในอดีตและสิ่งที่เห็นในปัจจุบันแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาทำให้เกิดข้อท้าทายในการเข้าถึงเวชภัณฑ์รวมถึงวัคซีนที่จำเป็นต่อการรับมือกับเชื้อโควิด-19 อย่างเท่าเทียมในระดับโลก

ในช่วงสองสามเดือนที่ผ่านมา ผู้ให้บริการสาธารณสุขและรัฐบาลต่างๆ ประสบกับอุปสรรคด้านทรัพย์สินทางปัญญาไม่ว่าจะเกี่ยวกับยา หน้ากาก วาล์วเครื่องช่วยหายใจ และน้ำยาชุดทดสอบ นอกจากนี้ ประเทศต่างๆ ยังพบกับการขาดแคลนยา remdisivir ซึ่งจดสิทธิบัตรอย่างแพร่หลาย แต่ให้อนุญาตให้ผลิตจำหน่ายเป็นยาเจนเนอริกได้ในแค่ไม่กี่ประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีการขอลดสิทธิบัตรมากมายสำหรับวัคซีนเชื้อโควิด-19 ที่กำลังพัฒนาอยู่ เช่น [มีการขอลดมากกว่า 100 สิทธิบัตรสำหรับเทคโนโลยี mRNA](#) ที่บริษัท Moderna กำลังใช้ในการพัฒนาวัคซีน แม้ว่า Moderna จะ [เพิ่งประกาศเร็วๆ](#) นี้ว่าจะไม่บังคับใช้สิทธิบัตรในระหว่างการระบาดใหญ่ แม้ Moderna จะเป็นบริษัทเดียวที่กล่าวเช่นนี้ แต่ก็เพียงเพราะแพ็คเกจพิพาทเกี่ยวกับสิทธิบัตรครั้งสำคัญและ [งใจไม่เปิดเผยข้อมูลว่าได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางสหรัฐ](#) ในระหว่างการขอลดสิทธิบัตรสำหรับวัคซีน mRNA ดังนั้น นอกจากต้องไม่บังคับใช้สิทธิบัตรตามที่ประกาศไว้แล้ว บริษัท Moderna ยังต้องถ่ายทอดทรัพย์สินทางปัญญาทั้งหมด รวมถึงเทคโนโลยี ข้อมูล และความรู้ที่จำเป็นเพื่อให้ผู้ผลิตรายอื่นสามารถเพิ่มกำลังการผลิตวัคซีนที่อาจช่วยชีวิตผู้คนจำนวนมากได้ ทั้งนี้ บริษัทที่กำลังพัฒนาวัคซีนโควิด-19 หลายราย รวมทั้ง Pfizer/BioNTech [ไม่มีท่าทีใดๆ ที่จะอนุญาตหรือถ่ายโอนเทคโนโลยีที่มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา](#) เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตและจัดส่งขึ้นในระดับโลก

รายงานของ MSF พบว่า [สิทธิบัตรเป็นภัยคุกคามร้ายแรง](#) ต่อการเข้าถึงวัคซีนใหม่ในรูปแบบราคาที่ย่อมเยา เช่น วัคซีน PCV และ วัคซีน HPV นอกจากนี้ รายงานนี้ยังแสดงให้เห็นภาพรวมยุทธศาสตร์ของอุตสาหกรรมผลิตวัคซีนในการจดสิทธิบัตรอย่างไม่มีข้อยกเว้น และตลอดจนการขอลดสิทธิบัตรตลอดกระบวนการพัฒนาวัคซีน เริ่มตั้งแต่ การวิจัยเบื้องต้น สารตั้งต้น องค์ประกอบวัคซีน และผลิตภัณฑ์สุดท้าย ไปจนถึงวิธีการให้วัคซีน รวมทั้งกำหนดเวลาการให้วัคซีน ซึ่งแนวทางและเหตุการณ์เช่นนี้ไม่ควรถูกเกิดขึ้นซ้ำอีกในระหว่างการระบาดใหญ่ของเชื้อโควิด-19 เพราะจะทำให้การมีใช้และเข้าถึงวัคซีนเชื้อโควิด-19 อย่างเท่าเทียมกันต้องล่าช้าออกไป

6. ทำไมประเทศต่างๆ จึงจำเป็นต้องได้รับการผ่อนผัน ทั้งที่สามารถใช้ความยืดหยุ่น TRIPS ได้ในกรณีด้านสาธารณสุข

เราไม่จำเป็นต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างข้อผ่อนผันกับความยืดหยุ่นของ TRIPS ที่มีอยู่

ข้อเสนอผ่อนผันบทบัญญัติบางประการด้านทรัพย์สินทางปัญญานี้ จะช่วยทำให้เกิดทางแก้ไขที่อัตโนมัติ เปิดเผย และเร่งด่วนในระดับโลก เพราะทำให้เกิดความร่วมมือกันอย่างอิสระในการพัฒนาและเพิ่มกำลังการผลิตและจัดส่งเวชภัณฑ์ และช่วยเอาชนะความท้าทายระดับโลกที่ทุกๆ ประเทศกำลังประสบร่วมกัน

แน่นอนว่า ประเทศต่างๆ ยังคงควรที่จะใช้ความยืดหยุ่น TRIPS รวมไปถึงการทำ CL และการจำกัดหรือยกเว้นสิทธิผูกขาดต่างๆ เพื่อคุ้มครองประชาชนในด้านสาธารณสุขต่อไปในอนาคต อย่างไรก็ตาม การใช้ความยืดหยุ่น TRIPS ในระดับประเทศนั้น

กำหนดให้ต้องทำเป็นรายกรณีหรือรายผลิตภัณฑ์ จึงอาจไม่เพียงพอต่อสถานการณ์ระบาดใหญ่ เนื่องจากบางประเทศถูกจำกัด

ด้วยกฎหมายภายในประเทศ หรือถูกกีดกันจากประเทศคู่ค้า หรือยังไม่มีศักยภาพที่จำเป็นอย่างเพียงพอทั้งในทางองค์กรและในทางปฏิบัติที่จะใช้ความยืดหยุ่น TRIPS ในระหว่างการระบาดใหญ่อย่างรวดเร็วและได้ผล เนื่องจากมีข้อท้าทายเหล่านี้ร่วมกัน และอุตสาหกรรมยาปฏิเสธที่จะออกใบอนุญาตแบบไม่ผูกขาดครอบคลุมทั่วโลกเพื่อทำให้เข้าถึงได้ทั่วโลก รัฐบาลต่างๆ จึงจำเป็นต้องแก้ไขวิกฤตการณ์ระดับโลกนี้แบบเดียวกับการระบาดของเอชไอวีเมื่อ 20 ปีก่อน ภายใต้ปฏิญญาโดฮา ด้วยการแสดงความสนับสนุนต่อความเคลื่อนไหวครั้งประวัติศาสตร์นี้ที่ริเริ่มโดยประเทศอินเดียและแอฟริกาใต้

7. การขออนุญาตผ่านทรัพย์สินภายใต้ข้อตกลง TRIPS นี้ถูกกฎหมายหรือไม่

ถูกกฎหมาย เพราะ มาตรา IX.3 และ 4 ของข้อตกลงก่อตั้งองค์การการค้าโลกรับรองไว้ว่า ในกรณีพิเศษ ที่ประชุมรัฐมนตรีของ WTO สามารถเห็นชอบให้มีการผ่อนผันพันธกรณีบางประการภายใต้สนธิสัญญาองค์การการค้าโลก เช่น TRIPS ได้ (หรือในระหว่างที่ยังไม่มีการประชุม สภาสามัญ WTO จะทำหน้าที่นี้แทน) ข้อเสนอผ่อนผันจำเป็นต้องมีเหตุผลที่ชอบธรรม คือ เป็นเหตุการณ์พิเศษ และมีเงื่อนไข และเวลาสิ้นสุดการผ่อนผัน ทั้งนี้ ข้อเสนอผ่อนผันที่นานเกินกว่าหนึ่งปีจะได้รับการทบทวนโดยที่ประชุมรัฐมนตรีเป็นประจำทุกปีจนกว่าจะสิ้นสุดลง

8. ข้อเสนอผ่อนผันที่เสนอนี้ใช้กับประเทศกำลังพัฒนาเท่านั้นใช่หรือไม่

ไม่ใช่ ข้อเสนอนี้เรียกร้องให้ผ่อนผันต่อสมาชิก WTO ทั้งหมด ไม่ว่าจะประเทศกำลังพัฒนา ประเทศพัฒนาแล้ว หรือประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Countries – LDCs)

9. WTO จะมีการตัดสินใจในเรื่องข้อเสนอผ่อนผันนี้ในขั้นสุดท้ายอย่างไร

กฎการตัดสินใจของ WTO (มาตรา IX ของข้อตกลง WTO) กล่าวว่า คำขอผ่อนผันจะต้องถูกส่งไปยังสภา TRIPS ก่อน จากนั้น ที่ประชุมรัฐมนตรีหรือสภาสามัญจะเป็นผู้ตัดสินใจ หลังจากที่รับคำขอผ่อนผัน สภา TRIPS จะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน และเสนอรายงานต่อที่ประชุมรัฐมนตรี ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจสูงสุด โดยประกอบไปด้วยสมาชิก WTO ทั้งหมด การประชุมรัฐมนตรีนั้นจัดขึ้นทุกสองปี โดยครั้งต่อไปมีกำหนดจัดขึ้นในเดือนมิถุนายน 2021 ในระหว่างนี้ สภาสามัญ WTO จะทำหน้าที่แทนที่ประชุมรัฐมนตรี (มาตรา IV.2 ของข้อตกลง WTO) ในกรณีนี้ รายงานจะถูกส่งไปที่สภาสามัญ WTO ก่อนเริ่มการประชุมครั้งต่อไปซึ่งมีกำหนดการประชุมในวันที่ 16-17 ธันวาคมนี้ การตัดสินใจว่าจะอนุมัติคำขอผ่อนผันหรือไม่ขึ้นอยู่กับฉันทามติของสมาชิก WTO ทั้งหมด ถ้าไม่สามารถหาฉันทามติได้ ก็จะตัดสินใจด้วยการโหวต โดยต้องได้รับเสียงสนับสนุนสามในสี่เพื่ออนุมัติ

10. ในอดีตสมาชิก WTO เคยมีฉันทามติเห็นชอบให้ผ่อนผันเช่นนี้มาก่อนหรือไม่

เคย ในอดีตที่ผ่านมา สมาชิก WTO เคยเห็นชอบให้มีการผ่อนผันหลายครั้ง

ตัวอย่างเช่น ในปี 2003 สมาชิก WTO มีฉันทามติให้ผ่อนผันย่อหน้าหกของปฏิญญาโดฮา ซึ่งข้อเสนอผ่อนผันนี้ทำให้เกิดกลไกอนุญาตให้ประเทศต่างๆ สามารถผลิตยาเจนริกได้โดยการทำ CL และจัดส่งยาให้กับประเทศอื่นๆ ที่ไม่มีศักยภาพในการผลิตยาจำเป็นได้ด้วยตนเอง

11. ข้อผ่อนผันนี้เป็นการผ่อนผันถาวรหรือไม่

ข้อเสนอที่ยื่นโดยประเทศแอฟริกาใต้และอินเดียนี้เสนอให้ผ่อนผันจนประชากรส่วนใหญ่ของโลกสามารถเข้าถึงวัคซีนที่มีประสิทธิภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อเชื้อโควิด-19 ดังนั้น ระยะเวลาที่แท้จริงของข้อผ่อนผันจึงไม่กำหนดแน่ชัด โดยขึ้นอยู่กับ การเจรจาต่อรองของสมาชิก แต่จำเป็นต้องมีข้อจำกัดด้านเวลาตามกฎหมายของ WTO

ระยะเปลี่ยนผ่านกับข้อผ่อนผันสำหรับประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs)

ประเทศพัฒนาน้อยที่สุด (LDCs) ได้รับการยกเว้นเป็นพิเศษตามข้อตกลงทริปายใต้มาตรา 66.1 โดยไม่ต้องปฏิบัติตาม วรรคแรกของข้อตกลง TRIPS เลย (ยกเว้นมาตรา 3, 4 และ 5) จนถึงเดือนกรกฎาคม 2021 แต่เนื่องจากระยะเวลาเปลี่ยนผ่านนี้กำลังจะสิ้นสุดลง กลุ่มประเทศ LDCs ใน WTO จึงยื่นคำร้องเพื่อขออีกระยะเวลาออกไปตราบเท่าที่ประเทศยังอยู่ในสถานะ LDCs และอีก 12 ปีหลังสิ้นสุดสถานะ LDCs คำขอนี้ (IP/C/W/668) ได้ถูกนำมาอภิปรายในระหว่างการประชุมสภา TRIPS เมื่อวันที่ 15-16 ตุลาคมที่ผ่านมา และจะมีการอภิปรายอีกในการประชุมครั้งต่อไป [คำร้องนี้ควรได้รับการสนับสนุน](#) จากสมาชิกทั้งหมด

นอกจากนี้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเวชภัณฑ์โดยเฉพาะนั้น LDCs ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติ นำมาใช้ หรือบังคับใช้ส่วนที่ 5 (เรื่องสิทธิบัตร) และส่วนที่ 7 (ความคุ้มครองข้อมูลที่ไม่เปิดเผยสาธารณะ) ของข้อตกลง TRIPS จนถึงวันที่ 1 มกราคม 2033 จากคำตัดสินนี้ LDCs จึงได้รับการผ่อนผันพันธกรณีเกี่ยวกับ [สิทธิการทำตลาดผูกขาดและ “mailbox”](#) (มาตรา 70.8 และ 70.9 ของข้อตกลง TRIPS) ภายใต้มาตรา IX ของข้อตกลง WTO

12. การประชุมสภา TRIPS วันที่ 15-16 ตุลาคม ที่ได้ผลอย่างไร

ข้อผ่อนผันที่เสนอโดยประเทศแอฟริกาใต้และอินเดียนี้ถูกพิจารณาในการประชุมสภา TRIPS ในวันที่ 16 ตุลาคมที่ผ่านมา โดยในระหว่างการพิจารณา ประเทศเคนยาและสวาซิแลนด์ได้เสนอตัวเป็นผู้ยื่นข้อเสนอย่างเป็นทางการร่วมกับแอฟริกาใต้และอินเดีย นอกจากนี้อีกเกือบ 100 ประเทศแสดงความยินดีและสนับสนุนข้อผ่อนผัน ในขณะที่สมาชิกเก้าประเทศรวมถึงสหภาพยุโรปไม่สนับสนุนข้อเสนอนี้ WTO ได้ออก [แถลงการณ์](#) สรุปการอภิปรายในเรื่องนี้ในที่ประชุมสภา TRIPS เมื่อวันที่ 15-16 ตุลาคมที่ผ่านมา

รายชื่อประเทศที่สนับสนุน และคัดค้านข้อเสนอม้วนผันเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม

ผู้ร่วมยื่นข้อเสนอ: อินเดีย แอฟริกาใต้ เคนยา สวาซิแลนด์

สนับสนุนเต็มที่: อาร์เจนตินา บังคลาเทศ อียิปต์ อินโดนีเซีย มาลี มอริเชียส โมซัมบิก เนปาล นิการากัว ปากีสถาน ศรีลังกา ติมูร์ เลโซโท เวเนซุเอลา วาติกัน UNAIDS องค์การอนามัยโลก

ยินดีและสนับสนุนให้อภิปรายเพิ่มเติม: ซาต (ตัวแทนกลุ่มประเทศพัฒนาน้อยที่สุด) ซิลี จีน โคลัมเบีย คอสตาริกา เอกวาดอร์ เอลซัลวาดอร์ จาไมกา (ตัวแทนกลุ่มประเทศเกาะทวีปแอฟริกา แคริบเบียน และแปซิฟิก) ไนจีเรีย ฟิลิปปินส์ เซเนกัล แทนซาเนีย (ตัวแทนกลุ่มประเทศแอฟริกา) ไทย ตุรกี

คัดค้านหรือไม่สนับสนุน: ออสเตรเลีย บราซิล แคนาดา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น นอร์เวย์ สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา

นอกจากนี้ องค์การระหว่างรัฐบาล องค์การภาคประชาสังคมระหว่างประเทศ และองค์กรอื่นๆ ต่างแสดงความสนับสนุนข้อเสนอ
ผ่อดีนี้ เป็นจำนวนมาก ทั้งในระหว่างการประชุมสภา TRIPS หรือนอก WTO เช่น [คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสิทธิ
ประชาชนแอฟริกา](#), [แอมเนสตี้อินเตอร์เนชันแนล](#), [Drugs for Neglected Diseases initiatives \(DNDi\)](#), [Human Rights
Watch](#), [MSF](#), [People's Health Movement](#), [South Centre](#), [Third World Network](#), [UNAIDS](#), [ผู้เชี่ยวชาญสำนัก
ข้าหลวงใหญ่สหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน](#) และ [องค์การอนามัยโลก](#) นอกจากนี้ [องค์การภาคประชาสังคมทั่วโลกมากกว่า
300 องค์กร](#) ยังเรียกร้องรัฐบาลให้สนับสนุนข้อเสนอนี้

13. ขั้นต่อไปคืออะไร

การอภิปรายยังจะดำเนินต่อไปในการประชุมสภา TRIPS ในวันที่ 20 พฤศจิกายนและ 10 ธันวาคม ที่จะถึงนี้ที่นครเจนีวา
โดยนับตั้งแต่ตอนนี้ไปจนถึงสิ้นปี ประเทศแอฟริกาใต้และอินเดียจะระดมความสนับสนุนเพิ่มเติมจากสมาชิก WTO โดยหลัง
การประชุมสภา TRIPS จะมีการยื่นรายงานต่อสภาสამัญ WTO ก่อนการประชุมในวันที่ 16-17 ธันวาคม และคาดว่าจะมีการ
อภิปรายอีกรอบในระหว่างการประชุมดังกล่าว และน่าจะดำเนินต่อไปจนถึงปีหน้า

ข้อจำกัดของการแก้ไขอุปสรรคความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาแบบรายกรณีและรายผลิตภัณฑ์

1. การพัฒนา ยา วัคซีน และชุดตรวจโควิด-19 มีวิวัฒนาการอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การเลือกเป้าหมายแค่หนึ่งหรือสองผลิตภัณฑ์ จึงเป็นเรื่องยากสำหรับประเทศต่างๆ
  2. ในทางปฏิบัติ ประเทศต่างๆ ต้องร่วมมือและแบ่งปันถ่ายโอนศักยภาพในการผลิตและจัดส่งร่วมกัน เพื่อให้แก้ไขปัญหาเชื้อโควิด-19 ได้อย่างแท้จริงในระดับโลก ในเมื่อแต่ละประเทศอาจขาดศักยภาพในการผลิตส่วนสำคัญส่วนใดส่วนหนึ่งของเวชภัณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุดิบ องค์ประกอบ หรือวัสดุหีบห่อ การกำจัดอุปสรรคทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับเวชภัณฑ์ใดเวชภัณฑ์หนึ่งแค่ในประเทศใดประเทศหนึ่งย่อมไม่เพียงพอ แม้แต่ประเทศที่สามารถผลิตวัตถุดิบและชิ้นส่วนต่างๆ ที่จำเป็นได้หมด ก็ยังต้องเอาชนะการผูกขาดเพื่อให้สามารถส่งออกไปยังประเทศอื่นได้อย่างเสรีตามความจำเป็น นอกจากนี้ แม้แต่ประเทศที่มีศักยภาพในการผลิตเวชภัณฑ์ขั้นสุดท้ายเองก็ต้องเอาชนะข้อจำกัดในการส่งออกเวชภัณฑ์ไปยังประเทศที่มีความจำเป็น การรับมือกับโควิด-19 อย่างได้ผลจึงจำเป็นต้องเป็นทางออกร่วมกันในระดับโลกเพื่อเอาชนะข้อจำกัดของการรับมือระดับประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ประเทศต่างๆ สามารถร่วมมือและแบ่งปันศักยภาพการผลิตและจัดส่งได้อย่างอิสระ
  3. กลไก CL ที่มีอยู่ในปัจจุบันภายใต้มาตรา 31 และมาตรา 31 ทวิของข้อตกลง TRIPS มีข้อจำกัดด้านอาณาเขตและกระบวนการ จึงทำให้การทำ CL แบบรายผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งที่ซับซ้อนและยากลำบากสำหรับการร่วมมือกันของประเทศต่างๆ ก. มาตรา 31 กำหนดให้กระบวนการ CL ต้องทำเป็นรายกรณี และใช้สำหรับตลาดในประเทศเป็นหลัก จึงเป็นการจำกัดความสามารถของประเทศผู้ผลิตที่จะส่งออกไปยังประเทศที่ต้องการเวชภัณฑ์ ข. มาตรา 31 ทวิ กำหนดให้เวชภัณฑ์ใดๆ ที่ผลิตขึ้นและส่งออกไปภายใต้ CL ต้องระบุหีบห่อและปริมาณเป็นการเฉพาะ ซึ่งอาจนำไปสู่ความล่าช้าโดยไม่จำเป็นในสถานการณ์โควิด-19 ที่ประเทศต่างๆ จำเป็นต้องเข้าถึงเวชภัณฑ์อย่างเร่งด่วน
- ประสบการณ์ของ MSF ที่ผ่านมาในการพยายามซื้อยาที่ผลิตภายใต้กติกานี้แสดงให้เห็นแล้วว่ากฎเกณฑ์เหล่านี้ซับซ้อนเกินไปและไม่สามารถใช้เป็นทางแก้ที่เร่งด่วนหรือใช้ในระดับโลกได้